

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba

Bilten br. 3; 20. Decembar 2016

Dobrodošli u treći broj biltena koji govori o socijalnoj inkluziji starijih osoba u zemljama Zapadnog Balkana, a koji je deo projekta „Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba“ finansiranog od strane Evropske unije, Austrijske agencije za razvoj i Austrijskog Crvenog krsta. U ovom broju želimo da vas informišemo o predstojećoj Ministarskoj konferenciji o starenju koja će se održati naredne godine u Lisabonu a kojoj prethodi evaluacija sprovođenja Regionalne strategije implementacije Madridskog internacionalnog plana akcije o starenju. O ovome piše Vitalija Gaucaite Wittich, šefica Odseka za stanovništvo, UNECE. Osvrnucemo se i na septembarski izveštaj Nezavisnog eksperta za ljudska prava starijih osoba pri Visokom komesarijatu za ljudska prava Ujedinjenih nacija. Prikazaćemo i aktivnosti Austrijskog Crvenog krsta usmerene na socijalno uključivanje starijih od osamdeset godina, kao i redovne aktivnosti partnera u okviru projekta.

Gostujuća kolumna, Vitalija Gaucaite Wittich, Šefica odseka za stanovništvo, UNECE

1

Treća evaluacija i ocenjivanje MIPAA/ RIS implementacije približava se svojoj kulminaciji u regionu UNECE.

- 2002. godine je na Drugom svetskom samitu o starenju usvojen **Madridski internacionalni plan akcije o starenju (MIPAA)**. Ovo je bio ključni korak u stalnom pozicioniranju starenja na agendu Ujedinjenih nacija. Tada, kao i danas ovo je obeležilo promenu paradigme starenja tako da ono prestaje da bude vezano za zavisnost, ranjivost i opterećenje za društvo koje starije osobe predstavljaju a sada se asocira sa pozitivnim prihvatanjem mogućnosti koje starenje sa sobom nosi i prednostima koje idu uz veštine i resurse starijih.
- Iste godine su se u Berlinu države-članice UNECE složile oko **Regionalne strategije implementacije MIPAA** koja izdvaja deset konkretnih obaveza u vezi kojih će napredak biti sve vreme nadziran. Države su se složile i da se svakih pet godina izveštava o implementaciji MIPAA/ RIS. Prva dva izveštaja su urađena za Ministarsku konferencije 2007. godine i (Leon, Španija) i 2012. godine (Beč, Austrija).

Treća evaluacija i ocenjivanje izvršavanja obaveza preuzetih kroz MIPAA/ RIS je trenutno u toku, započeta pripremom nacionalnih izveštaja na osnovu uputstava koje je uradio Biro Radne grupe za starenje u junu 2015. godine, a biće zaključena na četvrtoj Ministarskoj konferenciji UNECE u septembru 2017. godine u Lisabonu, Portugalija.

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
1875

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

AUSTRIAN RED CROSS

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia
1876

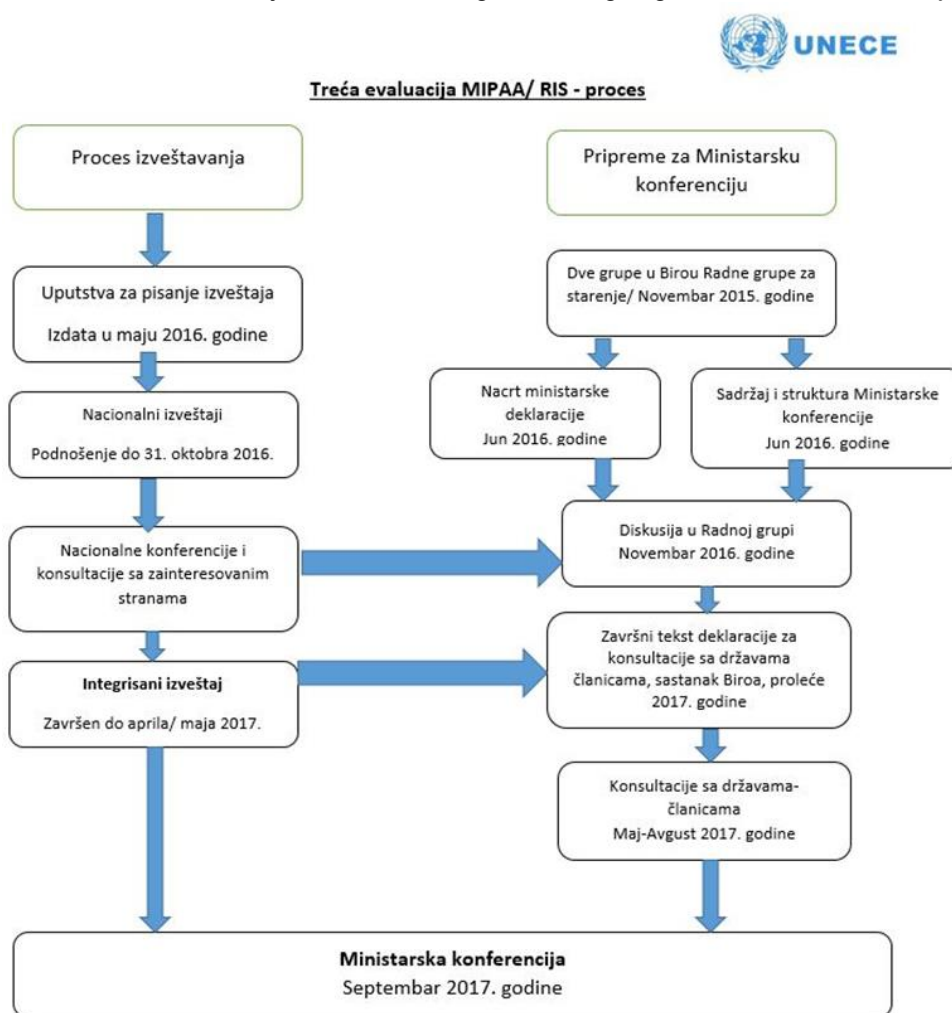
Nacionalni izveštaji implementacije MIPAA/ RIS (rok je produžen do 31. januara 2017. godine!!!)

Rok za **podnošenje nacionalnih izveštaja bio je 31. oktobar 2016. godine**. Više od dvadeset država-članica je podnelo izveštaje na vreme a jedan broj država je zatražio produženje roka zbog nekih svojih internih procesa. Nakon konsultacija **dogovoreno je da se rok produži do kraja januara 2017. godine** kada će sekretarijat UNECE početi rad na integrisanom regionalnom izveštaju.

Ministarska konferencija UNECE „Održivo društvo za sva doba: Ostvarivanje potencijala dužeg života“ u Lisabonu, Portugalija (preliminarni datumi su 21. i 22. septembar, ali treba da budu potvrđeni, pratite razvoj i rezervišite ove dane).

Ministarska konferencija će zaključiti treći ciklus evaluacije i ocenjivanja MIPAA/ RIS i kroz raspravu i usvajanje zaključaka, ministarska deklaracija će definisati agendu ovog regiona u domenu starenja za narednih pet godina.

Biro Radne grupe za starenje vrši i funkciju komiteta za pripremu konferencije i predstavio je koncept formata kao i prvi nacrt teksta deklaracije za diskusiju na devetom sastanku Radne grupe o starenju 21. i 22. novembra 2016. godine. Nacrt teksta deklaracije će biti dovršen na sastanku Biroa u Aprilu 2017. godine i zatim podnesen na formalne konsultacije sa državama-članicama u periodu Maj-Avgust 2017. godine.

Zvaničan poziv za nominovanje delegacija za Ministarsku konferenciju će UNECE izdati zajedno sa državom-domaćinom, Portugalijom početkom 2017. godine. Pre Ministarske konferencije održaće se forum nevladinih organizacija i istraživački forum.

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
1875

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

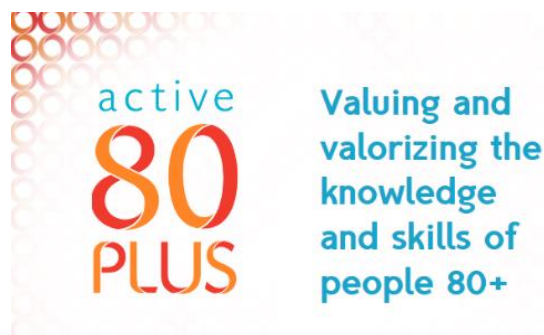
Socijalna inkluzija je važan aspekt kvaliteta života u starosti. Socijalni kontakti i mreže vode boljim zdravstvenim ishodima, smanjuju rizik od depresije, kao i rizik od zlostavljanja i diskriminacije, posebno kada osoba ima više od 75 godina. Austrijski Crveni krst ima primer dobre prakse u radu sa osobama starijim od osamdeset godina:

Austrija

Aktivni 80+

„Osećaj da smo korisni nas čini srećnima“ – citat učesnika projekta 80+

Kako ljudi postaju sve stariji, uvećava im se rizik od smanjivanja socijalne mreže. U projektu Aktivni 80+ volonteri i profesionalci organizacija za pružanje nege i staranje o ljudima igraju važnu ulogu u ohrabrivanju, podsticanju i podržavanju starijih u tome da postanu aktivniji. Njihova podrška u ponovnom pronalaženju skrivene snage veoma ostarelih osoba sa kojima rade, kao i podsticaji tim osobama da se uključe u neke značajne aktivnosti mogu biti ključne u obezbeđivanju pristupa učenju, te većeg stepena nezavisnosti koji donosi zadovoljstvo u kasnijim životnim fazama.

Projekat Aktivni 80+ imao je za cilj da razvije i testira obuku zasnovanu na istraživanjima za osoblje zaduženo za pružanje nege kao i za volontere, a koja će im omogućiti da budu svojevrsni treneri osobama starije dobi. Koristeći metode i alatke dobijene ovom obukom treneri pružaju podršku starijima da sami razvijaju sopstvene ideje o učenju i aktivnom učestvovanju u javnom životu.

Aktivnosti u ovom projektu su pokrivalе široki spektar prepoznavanja i podsticanja interesovanja starijih

osoba u rezidencijalnom smeštaju: slikanje, poeziju, mandale, puštanje muzike iz tridesetih i četrdesetih godina prošlog veka, fotografiju i film, organizovanje buvlje pijace u domu penzionera ili pripremanje grupe za pevanje liturgije i uvežbavanje poznatih pesama.

Služba za zdravstvenu i socijalnu zaštitu Austrijskog Crvenog krsta je bila partner na ovom projektu podržanom od strane Evropske unije i finansiranom kroz njen program Erasmus +, a koji je koordinirala organizacija Queraum. Projekat je sproveden od oktobra 2014. godine do septembra 2016. Priručnik za trenere i implementatore kao i preporuke za javne politike mogu se pronaći na sajtu projekta: <http://www.act-80plus.eu/>

Izveštaj Nezavisnog eksperta za ljudska prava starijih

U Ujedinjenim nacijama u Ženevi je od 13. do 30. septembra 2016. godine održana trideset treća sednica Saveta za ljudska prava na kojoj je Nezavisni ekspert za ljudska prava starijih osoba gospođa Roza Kornfeld-Matte 15. septembra 2016. godine podnela svoj [izveštaj o ljudskim pravima starijih osoba](#). Ovoj

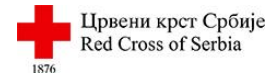
Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
1875

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

sednici su prisustvovali i koordinatori projekta „Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba“. U svom izveštaju gospođa Kornfeld-Matte je dala ocenu primene različitih međunarodnih instrumenata koji se tiču poboljšanja kvaliteta života starijih osoba i osvrnula se na primere dobre prakse, ali i na propuste u implementaciji postojećih zakona koji se bave zaštitom i promocijom prava starijih osoba. Izveštaj se takođe bavi analiziranjem činjenice na koji način implementacija Madridskog Internacionalnog plana akcije o starenju iz 2002. godine doprinosi unapređenju ljudskih prava starijih.

Sumirajući izveštaje primljene iz pojedinačnih država, Nezavisni ekspert piše o tome da je jedan broj država usvojio nacionalne strateške dokumente o starenju – od kojih su neki sveobuhvatnog tipa, a neki se bave pojedinačnim temama (na primer suzbijanjem diskriminacije starijih ili zdravstvenom zaštitom starijih). Pokazuje se da je uključivanje starijih osoba u pisanje ovakvih dokumenata esencijalno kako bi oni imali stvarnu vrednost u primeni – bilo da se radi o akademikima koji pomažu stručnim znanjem ili kroz uvođenje konsultativnih mehanizama kojima se perspektiva „običnih“ starijih osoba prepoznaje u strateškom razmišljanju. U ovom segmentu rada postoji jasna uloga civilnog sektora koji može da služi kao spona između starijih i kreatora politika.

U domenu nege izveštaj detaljno ispituje različite prakse, skrećući pažnju na različite uspešne inicijative, od uvođenja obaveznog zdravstvenog osiguranja ili besplatnih usluga zdravstvene zaštite za starije, preko osnivanja fokalnih tačaka u javnim službama zaduženim za starije, pa do usredsređivanja da se starijima obezbede što pristupačnije i jasnije informacije o postojećim kapacitetima da im se pruži nega u okviru javnih službi. Nezavisni ekspert ponovo skreće pažnju na starije osobe koje žive u ruralnim područjima i čiji je pristup različitim uslugama, uključujući zdravstvene često otežan. Ona na kraju skreće pažnju na činjenicu da veliki broj starijih osoba želi da ostane u svom sopstvenom okruženju – stanu, kući – što je duže moguće i da prelazak u ustanovu institucionalne nege često nije u skladu sa njihovim željama, čak i kada je dostupan. Gospođa Kornfeld-Matte detaljno diskutuje o različitim formama podrške starijim osobama koje obuhvataju i usluge pomoći u kući, dnevne centre za negu, ali i kreiranje različitih okruženja pružanja nege, prilagođenih širokom spektru potreba i funkcionalnih sposobnosti starijih, kako bi se pružile one usluge koje su starijima potrebne na efikasan način koji čuve njihovo ljudsko dostojanstvo.

U domenu socijalne zaštite, Nezavisni ekspert prepoznaje da su siromaštvo i nedostatak finansijske sigurnosti rašireni problemi.

Što se tiče zaštite od diskriminacije, izveštaj ističe da pored opštih zakona kojima se diskriminacija zabranjuje, pozitivne prakse se odnose na zakone koji se usredsređuju na prevenciju diskriminacije u posebnim oblastima života, na primer kod zapošljavanja, ali i u domenu finansijskih usluga (kredita, pozajmica itd.). Podcrtava se neophodnost utemeljenja tela za nadzor koja će pratiti implementaciju antidiskriminacijskih propisa kao nezaobilaznog dela sistema koji treba da zaštiti starije.

Kada se diskutuje o nasilju nad starijima i zlostavljanju starijih osoba, Nezavisni ekspert ukazuje da je jedna od najvećih prepreka u suprotstavljanju ovim pojavama nedostatak pouzdanih podataka koji bi pokazali učestalost nasilja, njegove uobičajene forme, faktore rizika i slično. Govori se o rodnom aspektu zlostavljanja starijih i potrebi kreiranja detaljnih akcionih planova za suzbijanje svih formi zlostavljanja kroz saradnju javnih službi, ali i drugih službi za podršku i samih starijih.

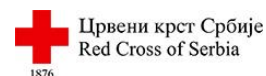
Izveštaj prikazuje i da su neke države osnovale posebna tela (savete i slično) kako bi se pospešilo učestvovanje starijih u donošenju odluka i unapredio kvalitet javnih politika tako da reflektuju potrebe i volju i starijih građana.

Nezavisni ekspert se u izveštaju bavi i standardom življenja, rešenjima za smeštaj starijih (pogotovo u kontekstima gde oni nemaju stalno mesto boravka), ali i pristupom pravdi i sistemu zaštite ljudskih prava.

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

Ona ukazuje da neke države imaju posebne mehanizme kojim se starijim osobama olakšava pristup uslugama pravosuđa – preferencijalni ili ubrzan tretman, ali i, ključno, pristup adekvatnim i jasnim informacijama.

U domenu celoživotnog učenja, ističu se potrebe za kreiranjem posebnih edukativnih programa za starije jer je njihov proces učenja drugačiji nego kod mlađih osoba, ali i ukazuje na uspehe međugeneracijskog učenja koje pospešuje i socijalnu integraciju starijih.

Na kraju se disutuje i o važnosti prikupljanja znanja i proverljivih činjenica kroz istraživanja kao i njihovo korišćenje za opšte podizanje svesti, kako u generalnoj populaciji takoi među samim starijima. Neke države su razvile programe obuke i informacione materijale kojima se starijima pomaže da usvoje znanja o svojim pravima ali i pokazuju opcije koje pred sobom imaju u domenu aktivnog starenja, te da ih se ohrabri u učestvovanju u različitim aspektima života zajednice i čitavog društva.

U finalnom delu izveštaja Nezavisni ekspert daje svoju ocenu implementacije Madridskog plana akcije za starenje iz 2002. godine, diskutujući svaki od njegovih aspekata po tematskim celinama. Zaključuje se da je madridski plan uspeo da pospeši učešće starijih osoba na različitim društvenim nivoima kao i da je na opštem planu podigao svest o situaciji: kako o demografskom starenju kao globalnom fenomenu tako i o mnogim konkretnim elementima starenja na koje javna politika mora da adekvatno odgovori, naročito u domenu diskriminacije i zlostavljanja starijih.

Nakon predstavljanja izveštaja organizacija HelpAge International, najveća organizacija civilnog društva koja se bavi zagovaranjem poboljšanja kvaliteta života starijih osoba širom sveta je pripremila izjavu koju je potpisalo 78 nevladinih organizacija iz celog sveta, a koju su u ime mreže HumanaS potpisali koordinatori projekta „Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba“, Nataša Todorović i dr Milutin Vračević iz Crvenog krsta Srbije. Izjavu možete pročitati ovde: <http://tasiop.org/?download=505>

Aktivnosti u projektu Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba

Tokom trećeg tromesečja projekta uglavnom su realizovane sve planirane aktivnosti uključujući izveštaj o početnoj fazi. Ovaj izveštaj daje detaljan prikaz implementacije projekta sa ostvarenim ciljevima, aktivnostima i naučenim lekcijama.

Projektni veb sajtovi

Jedan od važnih ciljeva projekta je da se sa informacijama dopre do što šire javnosti, uključujući same starije osobe, donosiocce odluka, organizacije civilnog društva i medije, kao i javne institucije i privatni sektor. U tu svrhu dizajnirani su sajtovi za pet nacionalnih mreža u projektu i oni sada partnerima u projektu služe kao glavni kanal komunikacije kojim se prenose informacije o aktivnostima, podstiče inkluzija starijih i podržava socijalna kohezija. Urađen je i šesti sajt koji sakuplja podatke vezane za sam projekat „Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba“ i prezentira ih na engleskom jeziku kako bi projekat imao prepoznatljiv regionalni i međunarodni profil.

Ukoliko želite da se informišete o aktivnostima projekta, veb sajt je na sledećoj adresi: www.tasiop.org.

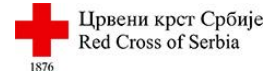

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

A ako želite više da saznate o aktivnostima usmerenim na poboljšanje kvaliteta života starijih u zemljama Zapadnog Balkana, informacije su dostupne na sledećim sajtovima:

Albanija: www.mosha-network.org

Bosna i Hercegovina: www.dostojanstvenostarenje.org

Makedonija: www.inkluzivam.org

Crna Gora: www.dignitas-network.org

Srbija: www.humanas.rs

Studijska poseta Sloveniji

U skladu sa aktivnostima planiranim za prvu godinu projekta, organizovana je studijska poseta partnera slovenačkoj nevladinoj organizaciji Slovenska Filantropija između 27. i 30. septembra. Svrha posete je bila razmena iskustva i učenje iz primera dobre prakse o različitim aspektima socijalne inkluzije i zaštite starijih. Što se same studijske posete tiče, Slovenija je odabrana zbog zajedničkog iskustva socijalne i zdravstvene zaštite, ali i zbog toga što je sa jedne strane prepoznala važnost uključivanja starijih u pisanje javnih politika, a sa druge značaj i potrebu da se ljudska prava starijih što pre stave na agendu. Takođe, sve države u projektu se nalaze u nekom od stadijuma pristupanja Evropskoj Uniji pa je Slovenija odabrana i jer je jedna od najbližih EU država srodnih po institucionalnoj istoriji i sa rešenjima koja se mogu analizirati i primenjivati širom zapadnog Balkana. Delegacije iz pet država su u svom sastavu imale predstavnike organizacija koje koordiniraju projekat kao i predstavnike relevantnih institucija i samih starijih.

Tokom posete 27. septembra organizovan je i jednodnevni sastanak partnera na projektu. Na sastanku je analizirana dosadašnja implementacija projektnih aktivnosti, izazovi i problemi ali i primeri dobre prakse. Finalni deo sastanka bavio se planovima aktivnosti za ostatak godine.

Poseta je trajala od 28. do 30. septembra i sastojala se iz dva dela. Prvog dana 28. septembra delegacije partnera i predstavnica Austrijskog Crvenog krsta su zahvaljujući Slovenskoj Filantropiji i Ministarstvu rada, porodice, socijalnih pitanja i jednakih mogućnosti učestvovala na [16. Festivalu Trećeg doba u Ljubljani](#) čiji je počasni pokrovitelj bio predsednik vlade Slovenije, dr Miro Cerar. Tog prvog dana pored prisustvovanja svečanom otvaranju, delegacija projekta bila je gost na prijemu kod Ministarke rada, porodice, socijalnih pitanja i jednakih mogućnosti dr Anje Kopač-Mrak i Ombudsmana, Vlaste Nussdorfer, gde je imala priliku da ukratko predstavi projekat.

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
Red Cross of Montenegro

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

AUSTRIAN RED CROSS

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

Tokom festivala je održana i panel diskusija o pravcima razvoja javnih politika vezanih za starije a u njoj su učestvovali predstavnici ministarstava i akademije i mogli su se videti problemi u kreiranju politika za poboljšanje položaja starijih u Sloveniji. Zatim je zahvaljujući ljubaznosti Ministarstva organizovan panel u trajanju od dva sata gde je dr Milutin Vračević iz Crvenog krsta Srbije predstavio projekat, a svaki od pojedinačnih nacionalnih partnera imao priliku da govori o položaju starijih u zemljama Zapadnog Balkana i da svoje preporuke za njegovo poboljšavanje kroz aktivnosti na projektu. Moderator panela bila je dr Mateja Kožuh Novak iz Slovenske filantropije.

Važan segment socijalne inkluzije starijih su usluge u zajednici koje podstiču aktivno i zdravo starenje i međugeneracijsku solidarnost. Upravo je to cilj međugeneracijskih centara koji se realizuju u nekoliko gradova u Sloveniji. Partneri na projektu posetili su jedan takav Međugeneracijski centar koji se nalazi u Žalecu.

Ova poseta pokazala je koliko je važno sa stanovišta održivosti da cela lokalna zajednica prepozna značaj aktivnosti i važnost izgradnje kohezije društva kroz zajednički rad različitih organizacija i sektora i ljudi različitih generacija. Ovo omogućava bolji obuhvat korisnika, veći opseg relevantnih aktivnosti kao i stalnu razmenu znanja i iskustva. U istom prostoru se razvijaju aktivnosti namenjene deci i namenjene starijima – postoji vrtić, joga, kursevi šivenja i kuvanja, a

kroz ove aktivnosti pripadnici različitih generacija uče jedni od drugih čime se jačaju međugeneracijske veze i solidarnost.

O ovoj poseti izvestio je Informativni bilten asocijacije centara za socijalni rad Srbije, „Glas centara“ [u svom 52. broju](#).

Aktivnosti partnera u projektu

Srbija

Obeležavanje 1. oktobra – Međunarodnog dana starijih osoba

Povodom 1. oktobra, Međunarodnog dana starijih osoba, delegacija starijih je, uz koordinaciju mreže HumanaS i Crvenog krsta Srbije posetila Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i imala razgovor sa pomoćnicom ministra, Brankom Gajić. Ova poseta deo je tradicionalne godišnje kampanje Starenje zahteva delovanje ([Age Demands Action – ADA](#)) koja je nastala na inicijativu organizacije HelpAge International a realizuje se u više od šezdeset država sveta. Crveni krst Srbije i mreža HumanaS su se pridružili ovoj kampanji još na njenim počecima. U okviru ove kampanje organizuju se sastanci između predstavnika samih starijih i najvažnijih donosilaca odluka i ideja je da delegacija starijih

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
1875

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

AUSTRIAN RED CROSS

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

izloži probleme i potrebe starijih osoba u cilju poboljšanja kvaliteta života u starosti a da donosioci odluka obećaju da će uticati da se neki od ovih problema reše u narednih godinu dana.

Ove godine se na sastanku sa pomoćnicom ministra razgovaralo o fenomenu demografskog starenja i potrebi da na njega reaguje čitavo društvo. Ukazano je da je promovisanje zdravog starenja među svim generacijama jedan od načina da se društvo pripremi za izazove budućnosti, kao što je i donošenje sistemskih rešenja koja će omogućiti starijima da što duže ostanu u svom okruženju i koriste svoje fizičke i mentalne potencijale.

Učesnici razgovora su se složili da je u ove svrhe važno promovisati volontiranje, kao jednu od aktivnosti izuzetno korisnih za čitavo društvo a posebno za starije, kao i saradnju između svih sektora.

Kako je jasno da je razvijanje međugeneracijske solidarnosti od izuzetnog značaja za razumevanje starenja i svih izazova ali i mogućnosti koje ono donosi, pomoćnica ministra je ponovila obećanje koje je ministar dao nekoliko meseci ranije da će Ministarstvo dati sve od sebe u zalaganju da Vlada Srbije narednu godinu proglasi godinom međugeneracijske saradnje i radiće na tome da se promovišu volonterski centri, prepoznavanje društvene uloge neformalnih negovatelja i obezbeđivanje podrške za njihove aktivnosti.

Povodom 1. oktobra nekoliko organizacija Crvenog krsta Srbije su u skladu sa preporukama organizacije HelpAge International a u sklopu promovisanja socijalne inkluzije starijih i borbe protiv ejdžizma i stereotipa održale radionice igranja uloga u kojima su učestvovali stariji i mladi. Korišćen je [materijal HelpAge International](#) da bi se osmislili zapleti u kojima su prikazane uobičajene situacije diskriminacije starijih osoba – na primer u čekaonici kod lekara. Učesnici su diskutovali o situacijama i mogućim rešenjima sistemskog ali i individualnog tipa.

Radna grupa „Starenje zahteva akciju“

U skladu sa Strategijom 2020 organizacije HelpAge International tokom oktobra oformljena je radna grupa „Starenje zahteva delovanje“, čija je predsednica Jemma Stovell iz HelpAge International a kopredsednica Nataša Todorović iz Crvenog krsta Srbije/ mreže HumanaS. Radna grupa se bavi deljenjem relevantnih informacija o međunarodnim procesima koji se tiču politika vezanih za starenje, deljenjem uspešnih taktika u nacionalnim zagovaračkim kontekstima, olakšavanjem saradnje u razvoju kampanja i deljenjem alatki za zagovaranje kao i radom na prikupljanju proverljivih podataka u svrhu uspešnog javnog zagovaranja.

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
1875

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia
1876

61. Međunarodni sajam knjiga u Beogradu

Tokom oktobra mreža HumanaS je iskoristila druge javne događaje da se obrati javnosti sa važnim porukama. Nastavljajući saradnju sa Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Crveni krst Srbije je dobio poziv za učešće na štandu Ministarstva na dve tribine u okviru 61. Međunarodnog sajma knjiga. Prva tribina je za temu imala Prevenciju nasilja nad starijima u institucijama. Uvodno izlaganje na tribini dala je Nataša Todorović, koordinator mreže HumanaS, govoreći o nasilju nad starijima kao o javnozdravstvenom, društvenom problemu i obliku kršenja ljudskih prava. Navedeni su podaci o nasilju nad starijima na globalnom nivou i u Srbiji, od kojih su neki prikupljeni kroz istraživanja koje je realizovao Crveni

krst Srbije, kao i preporuke za prevenciju ovog najmanje istraženog oblika nasilja. Utvrđeno je, na primer da je 19,8 posto starijih osoba doživelo neki od oblika zlostavljanja i nasilja u trećem životnom dobu, dok je u poslednjih godinu dana iskustvo zlostavljanja imalo je 11 posto anketiranih. Zlostavljanje i vidovi nasilja nad starijima predstavljaju, pre svega, oblik kršenja ljudskih prava i gubitak poštovanja. O njemu se do sada vrlo malo govorilo, uglavnom je to bila tabu tema koja se gurala pod tepih. Odnos prema nasilju u porodici se

menjao tokom vremena i od ranijeg stanovišta da je to pre svega deo privatne sfere, danas se smatra da je to problem od mnogo šireg društvenog značaja i da kao takav treba da bude tretiran sa stanovišta različitih javnih politika. Na tribini je naglašena važnost jačanja mreža socijalnih kontakata u prevenciji nasilja nad starijima i smanjenju rizika od ove forme nasilja.

Druga tribina je bila posvećena volontiranju, sa posebnim fokusom na starije osobe. Tema tribine je bila Volontiranje seniora u zajednici – prilika za sve generacije a pored Nataše Todorović na njoj je iz HumanaS-a učestvovao i Dušan Zdravković iz Društva za obrazovanje odraslih. Uvodnu reč je i ovog puta imala Nataša Todorović govoreći o značaju volontiranja, a oslanjajući se na bogato iskustvo Crvenog krsta Srbije u ovoj sferi. Istaknuto je da volontiranje promoviše solidarnost i omogućava ugroženim grupama da budu aktivni članovi zajednice čime se pojačava društvena kohezija. Volontiranje ima i zdravstvene benefite za osobe koje volontiraju, takođe podstiče samopouzdanje, omogućava učenje novih veština i pomaže da osoba proširi krug svojih socijalnih kontakata.

Na tribini su govorili i mladi volonteri Crvenog krsta Savskog venca i Crvenog krsta Starog grada i pričali o primerima dobre prakse, o brojnim primerima saradnje između mlađih i starijih volontera u različitim programima Crvenog krsta, kao i o tome šta su sve kroz aktivnosti naučili od starijih volontera.

Dušan Zdravković iz Društva za obrazovanje odraslih, najmlađe članice mreže HumanaS je govorio o zajednicama koje uče – koje su deo [UNESCO-ve globalne inicijative za celoživotno učenje](#) – kao primeru dobre prakse kojim se pojačava socijalna inkluzija i stvaraju se jače veze među generacijama što vodi do inkluzivnijeg i povezanijeg društva. Većina članica mreže HumanaS i njihovih starijih volontera su bili uključeni u ovu inicijativu.

Oformljen novi Savet za pitanje starosti i starenja

Tokom oktobra je oformljen novi Savet Vlade Srbije za pitanje starenja i starosti. Savet je prvi put formiran 2007. godine kao stručno i savetodavno telo sa zadatkom da razmatra pitanja starenja, društvenog i

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
1875

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

ekonomskog položaja starijih, mogućnosti korišćenja njihovih radnih i stvaralačkih potencijala i učešća u razvoju društva, privrednom i javnom životu. U novom sastavu Saveta nalaze se predstavnici Crvenog krsta Srbije kao i mreže HumanaS.

Albanija

Tokom septembra mreža MOSHA je učestvovala u pripremanju nacionalnog izveštaja za treću rundu evaluacije i ocenjivanja Regionalne strategije implementacije (RIS) Madridskog internacionalnog plana akcije za starenje (MIPAA) za Albaniju, a za period 2012.-2016., na poziv Ministarstva socijalne politike. Ovo je treća runda evaluacije a drugi izveštaj koji Albanija priprema (2007. godine je ministarstvo pripremila kratak izveštaj, dok se drugi izveštaj, predviđen za 2012. godinu nikada nije pojavio).

Ovo je prvi put da je MIPAA evaluacija obuhvatila širok krug izvora i aktera, pogotovo organizacija civilnog društva. Više od 20 institucija i organizacija u okviru mreže MOSHA su dobile poziv da doprinesu informacijama i iskustvima vezanim za MIPAA/ RIS u Albaniji u periodu o kome se izveštava a korišćeni su i njihovi postojeći izveštaji, studija i analize koje se bave starenjem a koje su nastale od 2012. godine.

Kako bi se osigurao pristup u kome se informacija sa terena koristi na strateškim nivoima, kao i učešće svih zainteresovanih strana, organizovana su dva sastanka sa ministarstvom a odabran je i paket relevantnih dokumenata koji su prevedeni i dostavljeni istom ministarstvu. U ovom paketu su uputstva za zainteresovane strane vezana za MIPAA/ RIS pripremljena od strane UNECE za treću rundu evaluacije i ocenjivanja 2012.-2017., sažetak MIPAA i prethodnih evaluacija, kao i sažetak nalaza i preporuka iz izveštaja koji je pripremljen od strane misije UNDESA/DSPD kojom su prikupljeni relevantni podaci u Albaniji 2011. godine.

Predstavnici mreže MOSHA su bili konkretno uključeni u razmenu informacija na dve bitne teme: (a) aktivnosti koje su sprovedli u domenu starenja (pružene usluge, zagovaranje, kampanje podizanja svesti, konferencije, rad u zajednici, obuka, istraživanja itd.) i (b) njihova mišljenja u vezi sa generalnim napretkom ostvarenim kroz vladine mere i reforme a u skladu sa obavezama države u odnosu na ciljeve MIPAA/ RIS.

Izveštaj detaljno opisuje doprinose civilnog sektora kao i novi projekat u kome učestvuju stotine starijih aktivista i penzionerskih organizacija. Izveštaj prepoznaje da je jedan broj obaveza ispunjen najviše ili isključivo zahvaljujući angažovanju civilnog sektora sa malo doprinosa od strane javnog sektora: celoživotno učenje, podrška zajednici, kampanje podizanja svesti, međugeneracijske aktivnosti kao i istraživanja. Ciljevi projekta „Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba“ kao i aktivnosti do sada u njemu sprovedene (analiza kapaciteta civilnog sektora da se bavi zagvaranjem, strateško planiranje) su posebno opisane u projektu pored drugih intervencija.

Proces pripreme ovog izveštaja je bio odlična prilika za mrežu MOSHA da ojača svoje komunikacione kanale sa javnim institucijama, kao i da dokumentuje svoje doprinose na polju starenja u Albaniji. Kako izveštaj zahteva da se analiziraju nedostaci u napredovanju i budući prioriteti, ovaj proces je poslužio i kao način da se istakne važnost saradnje sa civilnim sektorom u sklopu prioriteta javnog sektora za budućnost.

Radionica o javnom zagovaranju zasnovanom na dokazima u Tirani

U skladu sa planom projekta „Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba“ organizovana je dvodnevna radionica sa članicama mreže MOSHA 13. i 14. oktobra. Prvi dan radionice se bavio teorijom i praksom javnog zagovaranja i mogućnosti da zagovaranje bude korisna alatka u promeni javnih politika vezanih za starenje u Albaniji. Drugi dan se bavio tehnikama za prikupljanje dokaza. Dokazi su ključni element

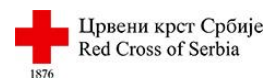
Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
1875

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

uspešnog javnog zagovaranja ali i nadziranja i procene uspešnosti postojećih nacionalnih ili regionalnih politika, programa i intervencija u vezi sa starenjem.

Format radionice je omogućio diskusiju o skorašnjim zagovaračkim aktivnostima mreže MOSHA a koje će biti dizajnirane u okviru projekta Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba. Alban Yili i Genta Qirjako iz Albanske Asocijacije Gerontologa i Gerijatara (AAGG) kao i Roland Bani sa Univerziteta u Tirani govorili su o javnom zagovaranju koje civilno društvo sprovodi zajedno sa i u ime starijih osoba, baveći se ne samo međunarodnom praksom već i idejama i primerima iz rada do sada obavljenog u samoj zemlji. U toku radionice razgovarano je o detaljima iz nedavno urađene analize kapaciteta albanskog civilnog društva da se bavi zagovaranjem, o tome kako se donose političke odluke u demokratskim sistemima, kako one

zavise od balansa moći ali i specifičnosti interesovanja pojedinih političara. Starije osobe koje su učestvovalе, ali i drugi učesnici su se pozvali na nekoliko situacija iz prakse a koje su stavljene naspram teorijskih predstava o javnom zagovaranju. Ilija Telo, Faik Xhani, Osman Terziu i Kico Ziso su najviše doprineli raspravi kroz svoje ideje i iskustva.

Drugi dan bio je usmeren na neophodnost pronalaženja proverljivih informacija/ dokaza i na najbolje načine da se uradi istraživanje za potrebe kratkoročnog i srednjoročnog zagovaranja za promene. Roland Bani je uz pomoć Albana Yilija i Gente Qirjako dao širok pregled dva glavna načina prikupljanja podataka: kvalitativni i kvantitativni pristup. Diskutovano je o pitanjima validnosti rezultata, praktičnim problemima, troškovima i podesnosti u odnosu na konkretnu populacionu grupu sa kojom se radi na sakupljanju

podataka. Cilj radionice bio je i da se učesnici upoznaju sa aspektima različitih faza istraživačkog rada (dizajn ciljeva, terenski rad, analiza i diseminacija rezultata) a u svrhu podsticanja učešća samih starijih osoba u svim fazama istraživačkog rada kako bi se osiguralo da je istraživanje u skladu sa njihovim potrebama. Dugačka debata koja je došla nakon teorijskih prezentacija poslužila je da se odabere najpodesnija tehnika prikupljanja podataka, kao i populaciona meta za istraživanje planirano u okviru projekta Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba. U debati je u obzir uzeta postojeća potreba za više informacija o temi u Albaniji a MIPAA evaluacija i monitoring platforma su

uzete kao moguće reference. Učesnici su se složili da bi kvalitativno istraživanje bilo jeftinije i praktično jednostavnije za izvođenje na terenu ali da ono ne bi dalo veliki doprinos prikupljanju podataka za socijalne i zdravstvene indikatore u okviru projekta. Učesnici su se generalno složili oko izvođenja ograničenog epidemiološkog istraživanja u nekim urbanim oblastima (koje će biti odabrane) a koje će biti dopunjeno

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia
1876

nekim tehnikama kvalitativnog istraživanja radi dubljeg uvida u pitanja vezana za starije. Dalji rad vezan za finalne protokole i instrumente istraživanja planiran je za početak naredne godine.

Učesnici radionice su takođe dali finalne komentare na strateški plan mreže MOSHA i pozvani su da daju doprinos vebsajtu mreže i biltenu projekta.

Zagovaračke aktivnosti

Zagovarački rad usmeren na Ministarstvo zdravlja a koji je izvela mreža MOSHA u vezi sa programom najvažnijih zdravstvenih usluga (besplatni sistematski pregledi) dao je konkretne rezultate u oktobru. Nakon obećanja koja je predstavnicima starijih dao zamenik Ministra zdravlja, g. Klodian Rjepaj, pronađen je kompromis i pripremljen je nacrt odluke za Savet ministara. U nacrtu odluke je starosna grupa za program proširena tako da obuhvata i penzionere starosti 65-70 godina. „Svi albanski građani starosti od 35 do 70 godina sa stalnim boravištem u Republici Albaniji mogu bez plaćanja dobiti usluge programa osnovnih medicinskih pregleda“. Odluka dalje pojašnjava da će identifikacija građana starosti od 35 do 70 godina biti zasnovana na bazi podataka Ministarstva unutrašnjih poslova kao i elektronskog registra koji administriraju lekari opšte prakse u svakom zdravstvenom centru. 12. oktobra je donesena zvanična odluka albanske vlade broj 721 (objavljena u Službenom glasniku broj 195, 2016) kojom je ovo potvrđeno.

Program osnovnih medicinskih pregleda, ili „program pregleda“, kako ga zovu mediji je započeo u januaru 2015. godine i isprva se fokusirao na populaciju srednjih godina – od 45 do 65. Paket pregleda obuhvata medicinske testove, fizičke preglede i zdravstvene intervjuje koji se bave temama od dijabetesa do depresije. Ovi testovi se rade u ustanovama primarne zdravstvene zaštite pod supervizijom porodičnih lekara koji su zaduženi za periodične pozive osobama u svom reonu. Osnovna svrha ovog programa je rana identifikacija i tretman bolesti i faktora rizika, kao i unapređenje pristupa sistemu zdravstvene zaštite u Albaniji. Od oktobra 2016. godine penzioneri u starosnoj dobi od 65 do 70 godina takođe mogu da koriste ove usluge. Nekih 130.000 ljudi će imati direktne koristi od ove odluke. Aktivisti mreže MOSHA, a posebno predstavnici Saveza penzionera Albanije i Albanske Asocijacije Gerontologa i Gerijatarata su ponosni na svoj zagovarački rad i postignuti rezultat. Posebna zahvalnost se duguje Faiku Xhaniju i Enveru Hasi. Pored svega, promena odluke se verovatno ne bi dogodila da nije bilo otvorenosti i posvećenosti na strani

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
1875

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia
1876

zamenika Ministra zdravlja g. Klodiana Rjepaja. Ovaj uspeh motiviše Asocijaciju da nastavi sa drugim zagovaračkim projektima.

Bosna i Hercegovina

1. Oktobar – Međunarodni dan starijih osoba

Mreža Za dostojanstveno starenje u Bosni i Hercegovini je od početka uključena u kampanju organizacije HelpAge International „Starenje zahteva delovanje“ i kroz različite aktivnosti od 2007. godine pokušava da promoviše sa jedne strane zdravo i aktivno starenje, a sa druge strane socijalnu inkluziju starijih na celoj teritoriji Bosne i Hercegovine.

Ove godine kampanja „Starnje zahteva akciju“ bila je usmerena pre svega na jačanje međugeneracijske solidarnosti. Mladi volonteri iz dve osnovne škole iz Federacije Bosne i Hercegovine: Osnovne škole „Stjepan Polje“ i Osnovne škole „Brijesnica“, kao i dve osnovne škole iz Republike Srpske – iz Kakmuža i Boljanića – su period od 27. septembra do 4. oktobra 2016. godine posvetili starijim osobama u svojim sredinama. Oni su prikupili podatke o starijima, o njihovom položaju, osmislili programe kojima su želeli da ukažu na predrasude i diskriminaciju starijih u Bosna i Hercegovina i da pozovu mlađe generacije i javnost uopšte na međugeneracijsku solidarnost i saradnju.

U svojim školama i zajednicama su pripremili predstave kroz koje su prikazali predrasude prema starijima česte u društvu u Bosni i Hercegovini. Cilj je bio da se utiče na svest svojih vršnjaka, ali i starijih generacija, pa je organizovano i javno informisanje građana o položaju starijih i o značaju 1. oktobra, Međunarodnog dana starijih. Ovim aktivnostima skrenuta je pažnja da predrasude i stereotipi prema starijima mogu da uvećaju rizik od diskriminacije i zlostavljanja starijih te da to nije problem samo starije generacije već čitavog društva koje je dužno da promoviše ravnopravnost, solidarnost i jednake mogućnosti.

U akcijama je učestvovalo oko 100 volontera, a kroz svoje predstave i druge akcije ovi mladi ljudi su uključili više od 300 vršnjaka, nastavnika i članova zajednice.

Svoje zaključke, kao i programe, ovi volonteri će razmeniti sa školama koje su uključene u projekat podržan od strane Ambasade SAD u Bosni i Hercegovini i Društva „Osmijeh“ Gračanica.

Crna Gora

Potpisivanje sporazuma o saradnji

Povodom prvog oktobra, Međunarodnog dana starijih osoba Crveni krst Crne Gore je organizovao potpisivanje sporazuma o saradnji između organizacija civilnog društva i drugih relevantnih činilaca koji se bave pitanjima starenja u Crnoj Gori, a čime je i formalizovano osnivanje mreže Dignitas.

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Crveni krst Crne Gore
1975

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

AUSTRIAN RED CROSS

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

Kroz potpisivanje Sporazuma ove organizacije civilnog društva su zvanično postale članice mreže: Crveni krst Crne Gore, NVO Adria, NVO Volonteri Crne Gore, NVO Naše doba, NVO Povjerenje, Savez penzionera Crne Gore, NVO Humanitarac i NVO Caritas Bar. Ministarstvo rada i socijalnog staranja Republike Crne Gore je partner na projektu, dok je rad mreže podržan i od Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu i Ministarstva zdravlja, čiji su predstavnici u ime ovih institucija potpisali Sporazum. Članice mreže, za koju je zajednički odlučeno da se zove Dignitas, potpisivanjem Sporazuma su se obavezali da će zajednički raditi na unapređenju društvene brige o

životnim uslovima starijih osoba i penzionera.

Obeležavanje 1. oktobra – Međunarodnog dana starijih osoba

Crveni krst Crne Gore je 1. oktobra obeležio Međunarodni dan starijih osoba, brojnim aktivnostima širom Crne Gore. Ovaj datum jako je značajan za organizaciju koja već dugi niz godina radi na unapređenju kvaliteta života starijih u Crnoj Gori.

Opštinske organizacije Crvenog krsta su realizovale različite aktivnosti. OOCK Bar i Plav su organizovale druženje korisnika koji su članovi Kluba za starije. Korisnici i volonteri iz Bara su u petak, 30. septembra, predstavili svoje ručne radove na gradskom trgu, kao i ostale aktivnosti organizacije, dok su korisnici iz Plava imali izlet do etno sela i druženje sa volonterima. OOCK Berane i Tivat su, takođe, organizovali proslavu za korisnike, volontere i gerontodomačice.

U Podgorici su volonteri Crvenog krsta Crne Gore, uz podršku kompanije Mall of Montenegro, Tržnica i pijaca d.o.o. i kompanije IDEA, 1. oktobra, pomagali starijim osobama prilikom kupovine, pomažući oko nošenja korpi, kesa, i prateći ih do njihovih domova, ali su im ujedno davali i informacije o dostupnim uslugama i servisima podrške. Sve ove aktivnosti su odlično medijski pokrivene. U ostalim OOCK je deljen promotivni materijal i simbolični pokloni za korisnike programa.

Klubovi za starije osobe Crvenog krsta Crne Gore

Tokom narednog meseca sa radom počinje treći Klub za starije u Crnoj Gori. Klub će biti otvoren na Cetinju, a u toku je adaptacija prostorija i nabavka materijala za radionice. Klubovi za starije već nekoliko godina funkcionišu u OOCK Bar i Plav i pokazali su se kao veoma uspešan način promovisanja aktivnog starenja, ali i kao delotvoran vid podrške za korisnike. Klubovi okupljaju po 15 do 20 korisnika, a aktivnosti zavise od njihovih interesovanja. Najčešće je to izrada ručnih radova, različita predavanja na temu zdravlja, izleti, igranje društvenih igara, merenje pritiska i nivoa šećera u krvi, druženje, obuke prve pomoći itd. Kroz navedene aktivnosti se jača osećaj zajedništva, zadovoljstva, a smanjuje osećaj usamljenosti, bespomoćnosti i izolovanosti.

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Crveni krst Crne Gore

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

Informacija o aktivnostima ostalih članica mreže

Od svih članova mreže koje realizuju različitu vrstu aktivnosti, ovaj put izdvajamo aktivnosti NVO "Naše doba". Nevladina organizacija Naše doba je nedavno pokrenula web-stranicu www.nasedoba.me posvećenu pitanjima važnim za stariju generaciju. Pored aktuelnosti iz Crne Gore, na sajtu su informacije o relevantnim temama iz stranih medija, priče iz ugla starijih, te publikacije koje prikazuju podatke i iskustva organizacija koje se zalažu za poboljšanje položaja ove posebno osetljive društvene grupe. Ovaj veb-sajt je rezultat napora koje Naše doba preduzima još od 2012. godine da starije ljude ohrabri u korišćenju kompjutera. Dobivši podršku za projekat od Crnogorskog Telekoma održan je kurs kompjuterskog opismenjavanja za članove Našeg doba, starije osobe, a sada je prostor za sastajanje uredničkog tima i članova koji volonterski pripremaju materijal za objavljivanje na sajtu dobijen na korišćenje od strane NVO Zdrava – dona Montenegrina. Projektne finansije su dovoljne za troškove lansiranja i održavanja sajta do februara 2017. godine, a Naše doba sada traži mogućnosti da se obezbedi stabilno finansiranje ove inicijative.

Makedonija

Radionica o javnom zagovaranju zasnovanom na dokazima

Makedonski Crveni krst i NVO Humanost koji koordiniraju ovaj projekat u Makedoniji organizovali su radionicu na temu javno zagovaranja zasnovanog na dokazima, a sa ciljem da se odabere prioritetna oblast za istraživanje. Radionica je održana između 14. i 16. decembra u centru Solferino u Strugi.

Glavni cilj radionice bio je da članice mreže InkluzivaM steknu konkretna znanja o zagovaranju zasnovanom na dokazima kao i da se definišu proritetne oblasti

za istraživanje na nacionalnom nivou kojim će se prikupiti i obraditi podaci potrebni za definisanje strategije javnog zagovaranja i konkretnih ciljeva zagovaranja.

Radionici su prisustvovali predstavnici Crvenog krsta, NVO Humanost, Saveza penzionera Makedonije, Univerziteta za treće doba – Skopje, Udruženja pacijenata sa Alchajmerovom bolešću, Udruženja Justicija, Udruženja za razvoj romske zajednice Sumnal i Lokalne razvojne agencije Struga, a kao partneri i zainteresovane strane tu su bili i predstavnici Ministarstva rada i socijalne politike, grada Skopja, Instituta za javno zdravlje, Instituta za socijalni rad i socijalnu politiku, kao i UNFPA.

Radionica je poslužila da se predstave pojmovi vezani za javno zagovaranje kao i tehnike javnog zagovaranja zasnovanog na dokazima kao načina da se zajedno sa starijim osobama i u njihovo ime

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
1875

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

AUSTRIAN RED CROSS

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

kontinuirano obraća donosiocima odluka sa proverljivim informacijama i jasno definisanim ciljevima. Na radionici su predstavljani rezultati situacione analize koja je urađena ovog leta u okviru projekta Inicijativa za socijalno uključivanje starijih. Situacionom analizom obuhvaćeni su strateški dokumenti, politike koje se tiču starenja u Makedoniji, kao i kapacitet organizacija civilnog društva da uspešno zagovaraju sa i u ime starijih osoba. Nakon toga usledio je rad kroz koji su identifikovana prioriteta pitanja i cilj budućeg istraživanja. Ovo je naredni korak u projektu i njime će se tražiti čvrsti, sistematični dokazi koji se mogu koristiti za dizajniranje zagovaračkih aktivnosti u ostatku projekta, a koje će voditi većem učešću u javnom životu starijih osoba i njihovoj boljoj socijalnoj uključenosti.

Aktivnosti mreže InkluzivaM i njenih članica

NVO Humanost, koordinator mreže InkluzivaM, je u saradnji sa Makedonskim Crvenim krstom i UNFPA 13. oktobra organizovala radionicu na kojoj je diskutovano o doprinosu makedonskog civilnog društva u pripremi izveštaja o implementaciji Madridskog internacionalnog plana akcije za starenje i regionalne strategije implementacije (MIPAA/ RIS) iz 2002. godine i tome kako da civilno društvo poveća svoj uticaj na proces implementacije ali i na izveštavanje.

16

Nakon ove radionice usledila je još jedna, 31. oktobra a na kojoj su mere i aktivnosti preduzete od strane članica InkluzivaM a unutar MIPAA/ RIS analizirane pre slanja nacionalnom koordinatoru za pripremu izveštaja u Makedoniji. Ovaj događaj je podržala kancelarija UNFPA.

1. Oktobar – Međunarodni dan starijih osoba

Svake godine Makedonski crveni krst obeležava 1. oktobar – Međunarodni dan starijih osoba kroz različite aktivnosti na različitim nivoima. Ove godine su regionalne organizacije Makedonskog Crvenog krsta sprovodile aktivnosti kojima je podsticano aktivno starenje, edukativne aktivnosti, kreativne radionice, rekreativne aktivnosti itd. a organizovane su i posete usamljenim starijim osobama u urbanim i ruralnim krajevima. Crveni krst Skopja je organizovao sastanak lokalnih partnera sa temom „Budući izazovi u radu sa osobama trećeg doba u Skopju“ kojem su prisustvovali predstavnici lokalnih vlasti, civilnog i privatnog sektora kao i same starije osobe iz skopskog Dnevnog centra za starije. Organizovan je i čigong seminar za starije.

Crveni krst Skopja i pet opštinskih organizacija Crvenog krsta Makedonije (Veles, Kriva Palanka, Kičevo, Struga i Debar) su organizovale kućne posete starijima a što je deo njihovih redovnih aktivnosti sa starijima. Kroz ove posete volonteri Crvenog krsta i zdravstveni radnici daju socijalne i zdravstvene usluge starijima

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
Red Cross of Montenegro

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

u njihovim domovima. Ove aktivnosti su deo projekta koji podržavaju Austrijski Crveni krst, EVN makedonija, Fondacija Albiz, grad Skopje, Kriva Palanka, a u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalne politike.

U cilju promocije svojih aktivnosti sa starijima Makedonski Crveni krst je napravio i kratak video klip, uz podršku Austrijskog Crvenog krsta. Video je urađen na tri jezika – Makedonskom, Albanskom i Engleskom – i pored prikazivanja na televiziji može se videti i onlajn (<https://www.youtube.com/watch?v=iX5Iq7uOits><https://www.youtube.com/watch?v=Fi7uvVhjN8s><https://www.youtube.com/watch?v=Yg6f1VaCvI>)

NVO Humanost je obeležila 1. otobar podrškom prodajnoj izložbi pod nazivom „Stariji ljudi takođe mogu“. Cilj izložbe bio je da se pospeši međugeneracijsko prenošenje znanja i veština, dizajn i proizvodnja suvenira i podrška starijima da prevaziđu socijalnu marginalizaciju i nevidljivost. Izložbu su organizovali PUSZ Hotel Idila-Terzieva, Centar za kulturu i kulturne studije i NVO Humanost.

Ostale aktivnosti članica InkluzivaM

NVO Humanost je zadužena za monitoring Strategije socijalne zaštite i Plana akcije u opštini Centar. Svrha monitoringa je da se podstakne aktivnija uloga civilnog društva koje je i učestvovalo u kreiranju strategije, kao i da se nadzire njena implementacija. Kroz ovaj participativni proces organizacije civilnog društva pomažu da se eliminišu potencijalne nekonzistentnosti u radu lokalnih vlasti i da pružene usluge budu u skladu sa potrebama lokalnog stanovništva.

Udruženje Sumnal je kroz svoje centre distribuiralo humanitarnu pomoć starijim osobama u socijalnom riziku i u isto vreme učestvovalo u identifikaciji osoba koje imaju predispozicije za socijalni rizik, te pružanju saveta ovim osobama. Udruženje je održalo i seriju radionica za starije na kojima su oni motivisani da učestvuju i iskuse različita mišljenja, verovanja, emocije i životna iskustva vezana za svakodnevnicu. Teme radionica su bile: Osmi septembar – Dan nezavisnosti Makedonije, Kurban Bajram, Istorija Roma tokom holokausta u Drugom svetskom ratu i Socijalne igre. Radionicama je obuhvaćeno 150 osoba iz naselja Suto Orizari i Topaana iz Skopja, a dopunjene su kućnim posetama za približno 100 starijih osoba.

Devetu godinu za redom **Udruženje pacijenata sa Alchajmerovom bolešću – Makedonija** posvetilo je čitav mesec septembar obeležavanju 21. septembra, Svetskog dana Alchajmera aktivnostima koje su trajale celog meseca. Organizovana su predavanja na Fakultetu za treće doba i Filozofskom fakultetu u Skopju o važnosti podizanja svesti o demencijama (posebno Alchajmerovoj bolesti), a uz njih su išle tematske umetničke izvedbe.

Udruženje je takođe posetilo dom penzionera Sveta Petka u skopskoj opštini Sopište gde je delilo letke koji se bave prevencijom i tretmanom Alchajmerove bolesti. Organizovano je predavanje za studente Medicinskog fakulteta Skopskog univerziteta uz koje je urađena i promocija knjige doktora Dragana Ilievskog. Doktora Ilievskog je takođe pozvao Makedonski crveni krst, njegov ogranak u Čairu, da održi predavanje članovima ovog ogranka o prevenciji, kliničkim indikacijama i tretmanu Alchajmerove bolesti.

Udruženje je takođe organizovalo višednevni ulični događaj tokom kog su distribuirani materijali vezani za prevenciju, manifestaciju, dijagnozu i tretman ali i obavljeni razgovori sa zainteresovanim prolaznicima, čime je podizana svest o Alchajmerovoj bolesti kroz diskusiju o uobičajenim strahovima i mitovima. Organizovano je i nekoliko poseta pacijentima sa Alchajmerovom bolešću koji su negovani u svojim domovima.

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Црвени крст Црне Горе
Red Cross of Montenegro

Ovaj projekat finansiran je od strane Evropske unije

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

Najave

Srbija: U Beogradu će se 26. Decembra 2016. godine, u Medija Centru, sa početkom u 11 časova održati prezentacija rezultata istraživanja „Položaj starijih na selu“ koje Crveni krst Srbije realizovao u saradnji sa Poverenicom za zaštitu ravnopravnosti Brankicom Janković, a uz podršku Populacionog fonda Ujedinjenih nacija (UNFPA), Kancelarija u Beogradu.

Crna Gora: U Sutormu će se između 17. i 19. januara održati trening za trenere vezan za Zdravo starenje za nacionalna društva Crvenog krsta iz Centralne Evrope. Ovu obuku organizuje Regionalna kancelarija za evropu Međunarodne federacije društava Crvenog krsta i Crvenog polumeseca u saradnji sa Crvenim krstom Crne Gore a namenjena je iskusnim volonterima i profesionalcima Crvenog krsta angažovanim na zdravstvenim programima i programima za starije.

Ovaj Bilten nastao je uz pomoć Evropske Unije kroz program POMOĆ CIVILNOM DRUŠTVU I MEDIJIMA 2014.-2015. Za sadržaj Biltena su u potpunosti odgovorni partneri u projektu Inicijativa za socijalno uključivanje starijih osoba i ni na koji način se ne može smatrati da on odražava stavove Evropske Unije.

Црвен крст на Република Македонија
Kryqi i kuq i Republikës së Maqedonisë
Macedonian Red Cross

Crveni krst Crne Gore